

Weresa M. A. (red.), 2013, *Polska: raport o konkurencyjności 2013. Wymiar krajowy i regionalny*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, ss. 382

Raport przygotowany został przez zespół pod kierownictwem Marzenny Weresy w Instytucie Gospodarki Światowej Szkoły Głównej Handlowej. Jest to publikacja cykliczna, która w bieżącym roku skupia się na „ocenie zmian konkurencyjności polskiej gospodarki” w odniesieniu do danych za lata 2005-2012 (s. 7), przede wszystkim w dwóch perspektywach: makroekonomicznej oraz regionalnej. Jak podkreśla Weresa w przedmowie, w *Raporcie* bazowano na szerokim pojęciu konkurencyjności międzynarodowej, które „jest ściśle związane z wytwarzaniem dóbr i usług będących przedmiotem obrotów gospodarczych na rynkach zagranicznych, a także z atrakcyjnością danego kraju dla zagranicznych inwestorów” (s. 7). Stanowi ono odniesienie dla różnych definicji pojęcia konkurencyjności w literaturze przedmiotu, dzięki czemu możliwe są oceny zarówno bieżącej pozycji konkurencyjnej Polski, jak i jej zdolności konkurencyjnej. Wykorzystanie w analizach wielu wskaźników ilościowych i jakościowych pozwoliło także na sformułowanie prognoz, dotyczących zmian konkurencyjności Polski, a także rekomendacji dla polityki gospodarczej.

Strukturę raportu tworzą korpus, składający się z trzech części, oraz przedmowa, podsumowanie i bibliografia. Układ tematyczny poszczególnych części jest bardzo przejrzysty: część pierwsza skupia się na zdiag-

nozowaniu pozycji konkurencyjnej Polski, druga – analizuje czynniki wpływające na jej zmianę, a trzecia – przenosi punkt rozważań na poziom regionalny.

Część pierwszą „Porównanie wyników gospodarczych i pozycja konkurencyjna Polski w 2012 roku” tworzą dwa rozdziały. Współautorami pierwszego rozdziału „Rozwój gospodarczy i realna konwergencja” są Patrycja Graca-Gelert, Zbigniew Matkowski, Mariusz Próchniak i Ryszard Rapacki. Koncentruje się on na aspekcie makroekonomicznym konkurencyjności oraz przeprowadza analizę porównawczą w ramach tzw. „magicznego pięciokąta konkurencyjności” (wzrost PKB, stopa inflacji, bezrobocie, saldo finansów publicznych, saldo obrotów bieżących). Dopełnieniem przeprowadzonej analizy jest „ocena stopnia konwergencji PKB *per capita* między nowymi krajami UE [...] a krajami UE15” (s. 11), a także zwięzła prezentacja różnic rozwojowych między regionami w Polsce.

Rozdział drugi „Pozycja konkurencyjna w zewnętrznych stosunkach gospodarczych” tworzą teksty autorstwa: Elżbiety Czarny, Tomasza Napiórkowskiego, Bodgana Radomskiego i Katarzyny Śledziewskiej. W przeprowadzonych analizach głównym przedmiotem dyskusji są stosunki handlowe Polski z zagranicą oraz jej powiązania z głównymi partnerami gospodarczymi w Unii Europejskiej.

Na część drugą „Czynniki konkurencyjności polskiej gospodarki w 2012 roku” składają się dwa rozdziały. Autorami tekstów, wchodzących w skład pierwszego z nich, zatytułowanego „Zasoby i ich produktywność”, są: Ireneusz Bil, Piotr Maszczyk, Beata Michrowska, Mateusz Mokrogulski i Mariusz Próchniak. Przedmiotem szczegółowych analiz przeprowadzonych w tym rozdziale w kontekście modeli wzrostu gospodarczego są czynniki materialne konkurencyjności, w tym: zasoby ludzkie, kapitał rzeczowy wraz z infrastrukturą oraz czynniki technologiczne (związane z działalnością B+R, zarządzaniem własnością intelektualną oraz innowacyjną). Pozwoliło to Autorom na określenie roli nakładów na czynniki produkcji (kapitał, praca) oraz zmian w poziomie technologii.

Rola nauki w kontekście innowacji jest przedmiotem osobnego punktu tego rozdziału, zatytułowanego „Nauka, technika i innowacje”. Autorka, Beata Michorowska, zaprezentowała stan sektora B+R w Polsce oraz innowacyjności polskich przedsiębiorstw na tle krajów Unii Europejskiej, z uwzględnieniem zróżnicowania poszczególnych regionów naszego kraju. Autorka na tej podstawie uzasadnia wnioski i rekomendacje. Za przyczynę niezadowalającego stanu sytuacji sektora B+R i stopnia wdrażania innowacji uznaje ona przede wszystkim niekorzystną strukturę finansowania, w której dominuje rola mało efektywnych instytucji publicznych, a także trudności w pozyskaniu finansowania

zewnętrznego przez przedsiębiorstwa. Interesujące byłoby uwzględnienie w przeprowadzonych analizach roli, jaką mogą odegrać w realizacji proponowanych kierunków, wprowadzenie ulg podatkowych, związanych z działalnością innowacyjną, a także ułatwień w dostępie do kapitału wysokiego ryzyka.

Tej ostatniej problematyce bliższą uwagę poświęca kolejny rozdział „Polityka gospodarcza, instytucje i ich jakość”, którego współautorami są: Jan Bossak, Oskar Kowalewski oraz Aleksander Sulejewicz. Analizie poddane zostały czynniki niematerialne, wpływające na konkurencyjność polskiej gospodarki, a przede wszystkim polityka gospodarcza (zwłaszcza w roku 2012) i instytucje. Syntetycznym podsumowaniem rozdziału jest „ocena warunków prowadzenia biznesu w Polsce i jakości krajowych instytucji” (s. 213).

Ostatnią część raportu „Konkurencyjność regionów i polityka regionalna w Polsce” współtworzyli: Adam Ambroziak, Ewa Fryberg, Hanna Godlewska-Majkowska, Arkadiusz Kowalski, Jacek Szlachta, Marzenna Weresa. Jej pierwszy rozdział „Pozycja konkurencyjna regionów: Polska na tle UE” przeprowadza ocenę porównawczą, która uwzględnia również różnice w rozwoju poszczególnych regionów w kraju względem siebie. Wśród czynników, które warunkują rozwój w obliczu dezindustrializacji, uwzględniono stan rozwoju klastrów, poziom zagranicznej wymiany handlowej, innowacyjność oraz atrakcyjność inwestycyjną.

Drugi rozdział tej części „Polityka regionalna a konkurencyjność polskich regionów” odnosi się do zasadniczych celów polityki regionalnej, jakimi są: „wzrost konkurencyjności i dyfuzji rozwoju oraz wyrównywania poziomu rozwoju” (s. 333). Przeprowadzone analizy prowadzą do wniosków zbieżnych z tendencjami ogólnoeuropejskimi, m.in.: „Konwergencja w zakresie rozwoju ekonomiczno-społecznego na poziomie krajowym i dywergencja na poziomie regionów charakterystyczna jest dla większości krajów UE” (s. 363).

Odnosząc się do zamierzenia, jakie towarzyszyło opracowaniu raportu, Weresa w podsumowaniu podkreśla: „w 2012 roku kondycja polskiej gospodarki pozytywnie się wyróżnia na tle innych krajów UE, chociaż w porównaniu z poprzednim rokiem, sytuacja gospodarcza Polski nieco się pogorszyła” (366). Zwraca także uwagę na znaczące obniżenie stopy inflacji w stosunku do roku 2011 oraz zmniejszenie deficytu finansów publicznych. Prowadzi to do ogólnego wniosku, że „w Polsce w 2012 r. kontynuowane były jednak procesy realnej konwergencji w stosunku do wyżej rozwiniętych państw Unii Europejskiej” (s. 366). Mimo spadku dynamiki eksportu, Polska zachowała przewagę konkurencyjną w handlu zagranicznym w eksporcie żywności, środków transportu i towarów trwałego użytku. Jednak istotny wskaźnik konkurencyjności,

jakim jest napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, był w roku 2012 najniższy od dekady.

Uwzględniając wieloaspektowe analizy oraz dane, dotyczące podstawowych wskaźników konkurencyjności, Weresa podkreśla, że formułując „syntetyczną ocenę konkurencyjności polskiej gospodarki, uwzględniającą zarówno zmiany poziomu dobrobytu, jak i międzynarodowe powiązania gospodarcze można sformułować wniosek o stabilności pozycji konkurencyjnej naszego kraju w 2012 roku w porównaniu do roku poprzedniego” (367). Na potwierdzenie słuszności tej obserwacji Redaktorka raportu przytacza dane z dwóch najważniejszych międzynarodowych rankingów konkurencyjności, tworzonych przez Światowe Forum Ekonomiczne oraz Instytut Rozwoju Zarządzania, w których Polska utrzymała pozycję z roku 2011.

Natomiast uwzględniając nasilającą się dywergencję konkurencyjności poszczególnych regionów, co potwierdziły analizy ostatniej części raportu, Weresa formułuje następującą rekomendację: „jednym z głównych celów pro-konkurencyjnej polityki na poziomie regionalnym powinno być uruchomienie dyfuzji efektów wzrostu z centrów rozwoju do regionów, które rozwijają się relatywnie wolniej i ograniczenie procesów dywergencji między regionami” (s. 368).

Paweł Kawalec